

1. Hotet mot demokratin

Tema A) Vad krävs för att en demokrati ska fungera?

Lektion 1: Demokratins förutsättningar

Lektion 2: Mänskliga rättigheter

Lektion 3: Yttrandefrihet

Team B) Demokratin i världen

Lektion 1: Demokratins tillbakagång

Lektion 2: Fokus – Iran

Till eleven

Demokratin är på stark tillbakagång i världen. Allt fler demokratier autokratiseras och yttrandefrihet och mänskliga rättigheter begränsas. Men vad krävs för att en demokrati ska fungera? Och hur påverkas vi om demokratin försvagas? Vilket ansvar har vi gemensamt för att försvara demokratin?

Begrepp

autokratisering, demokrati, demokratiindex, demonstrationsfrihet, diktatur, mänskliga rättigheter, statskupp, styrelseskick, yttrandefrihet

Tema A) Vad krävs för att en demokrati ska fungera?

Uppdelat på tre förslag till lektioner

Lektion 1: Demokratins förutsättningar

Lektion 2: Mänskliga rättigheter

Lektion 3: Yttrandefrihet

Elevuppgifter

Lektion 1: Demokratins förutsättningar

1. Diskutera dessa frågor innan ni tittar på programmen:

- Vad krävs för att en demokrati ska fungera?
- Vilka rättigheter ska medborgarna i en demokrati ha?
- Finns det skyldigheter för personer som bor i en demokrati? Vilka?

2. Titta på:

[Perspektiv på världen - Demokrati till varje pris - Titta här](#)
[Fatta Sveriges demokrati - Demokrati eller diktatur - Titta här](#)

3. Svara nu på frågorna ovan igen. Fyll på era svar.

Lektion 2: Mänskliga rättigheter

1. Titta på:

[Perspektiv på världen - Mänskliga rättigheter - Titta här](#)

2. Frågor:

- Vad är FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna? När antogs de? Varför just då?

b) Varför kränks de mänskliga rättigheterna oftare i diktaturer?

Lektion 3: Yttrandefrihet

1. Titta på:

[Nyhetsskoll - fördjupning - Koll på demonstrationsfrihet - Titta här](#)

Frågor:

- Vad innebär demonstrationsfrihet?
- Vilka villkor gäller för att få tillstånd till att demonstrera?
- En av demokratins förutsättningar är yttrandefrihet. Varför är det en sådan viktig förutsättning?
- Ska man få uttrycka odemokratiska åsikter i en demokrati? Finns det åsikter som vi inte kan tolerera i en demokrati?

Dilemma

The veil of ignorance är ett tankeexperiment av filosofen John Rawls. Det handlar om att man ska utforma lagar och regler för ett samhälle utan att veta vilken status man själv skulle ha där. Om du inte kände till ditt ursprung, kön, ålder, inkomst eller talanger - hur skulle du då skriva lagarna för att säkerställa att dina mänskliga rättigheter respekterades och att du inte blev diskriminerad? Fundera och skriv ett förslag.

Tips på fler program för fördjupning:

- Svensk demokrati 100 år – Yttrandefrihet
- Skandalerna som skakade medievärlden Den ryska tv-kuppen - om desinformation och propaganda
- Bakgrunder – Alliansfrihet och neutralitet

Tema B) Demokratin i världen (ca 2 lektioner)

Uppdelat på två förslag till lektioner

Lektion 1: Demokratins tillbakagång

Lektion 2: Fokus – Iran

Lektion 1: Demokratins tillbakagång

1. Diskutera dessa frågor innan ni tittar på programmen:

- Idag lever mindre än hälften av världens människor i fungerande demokratier. Vad innebär det att leva i en diktatur? Försök komma på exempel på hur det vanliga livet påverkas för den enskilde medborgaren. Hur skiljer sig det från hur du lever ditt liv?
- Demokratin avvecklas i många länder av folkvalda ledare. Hur kan det gå ihop?

2. Titta på:

[Fatta Sveriges demokrati - Hotet mot demokratin - Titta här](#)

3. Frågor:

- Svara nu igen på frågorna ovan och fyll på era svar.
- Hur hänger försvaret och demokratin ihop? Vad svarar Philip och Kajsa – och vad tänker du själv?
- Vad kan göra att en person utvecklar allt mer extrema åsikter?

4. Ta reda på mer om länder som har blivit mindre demokratiska, eller till och med diktaturer, efter politiska val.

Använd förslagsvis någon av följande källor: V-Dem, The Economist - Democracy Index, Freedom House, Reportrar utan gränser

- a) Dela upp följande länder mellan er i klassen och svara sedan på frågorna för varje land: Ungern, Brasilien, Venezuela, USA, Turkiet, Ryssland och Filippinerna.
 - i. Hur har yttrandefriheten begränsats i landet?
 - ii. Hur har de mänskliga rättigheterna begränsats i landet?
 - iii. Finns det särskilda grupper som blivit extra utsatta?
- b) Redovisa länderna för varandra, antingen muntligt eller i ett gemensamt dokument.
- c) Diskutera i helklass vilka varningstecken man bör se upp för i en demokrati, för att undvika att den försvagas.

Lektion 2: Fokus – Iran

Iran har länge räknats som en religiös diktatur. Nu har regimen fallit, men samtidigt är landet i krig med USA. Kommer landet bli mer demokratiskt? Hur påverkar landets historia vad som sker idag?

1. Titta och lyssna:

[Nyhetskoll - fördjupning - Så blev Iran en religiös diktatur - Titta här](#)
[Kunskapsverket historia - kortversion - Iranska revolutionen - Titta här](#)

2. Frågor:

- a) Vad ledde fram till den iranska revolutionen 1978?
- b) Hur blev det efter revolutionen? Vad utlovades och hur blev det?
- c) Vilken händelse utlöste stora protester 2022?
- d) Hur bedöms demokratin fungera i Iran idag? Ta reda på mer.

Dilemma

På samhällskunskapen diskuterar ni om statsskick som demokrati och diktatur. En i klassen visar ett klipp från Burkina Faso där landets president Ibrahim Traoré visar på handlingskraft och ledarskap. Han har blivit viral på sociala medier. En i klassen argumenterar för att Sverige också borde ha en stark ledare som kan få saker gjorda utan en massa tjafs. Det är enda sättet för ett land att få ordning och reda. Vad svarar du din klasskamrat?

Tips på fler program för fördjupning:

- *Kunskapsverket – Rung och monarkin i Thailand*
- *Historia förklarad – Iranska revolutionen*